

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В ГІРСЬКИХ РЕГІОНАХ: НАЦІОНАЛЬНИЙ І ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІРИ

**Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної конференції
22-23 листопада 2022 року**

Івано-Франківськ - 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Департамент освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської ОДА
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
Бердянський державний педагогічний університет
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Державна академія прикладних наук у Хелмі (Республіка Польща)
Донбаський державний педагогічний університет
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Запорізький національний університет
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Карпатська державна вища школа в Кросно (Республіка Польща)
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
Львівський національний університет імені Івана Франка
Мукачівський державний університет
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»
Рівненський державний гуманітарний університет
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Східний університет штату Теннессі у Джонсон Сіті, кафедра Аппалач (США)
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Ужгородський національний університет
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Університет імені Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (Республіка Польща)
Університет міжнародного бізнесу ISM (Словацька Республіка)
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Херсонський державний університет
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка
Центр дослідження Аппалач, Бера коледж (США)
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В ГІРСЬКИХ РЕГІОНАХ: НАЦІОНАЛЬНИЙ І ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної конференції
22-23 листопада 2022 року

УДК 37.09-048.35:373.3/5(=1.23)(477)

Рекомендовано до друку Вченою радою Педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 4 від 23 листопада 2022 року).

Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції. Івано-Франківськ, 22-23 листопада 2022 р. 216 с.

Матеріали конференції містять результати досліджень із проблем розвитку системи освіти в різних регіонах України та зарубіжжя в епоху цифровізації; етнокультурного і виховного потенціалу освітнього середовища НУШ у регіоні Українських Карпат; організації освітнього процесу в сучасних закладах дошкільної освіти; соціокультурної трансформації освітнього середовища в період воєнної агресії в Україні; актуальних проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи (вітчизняний та зарубіжний досвід); психологічної підтримки учасників освітнього процесу в умовах війни; професійної підготовки майбутніх педагогів в умовах інтеграції до європейського освітнього простору.

Збірник адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, докторантам, аспірантам, студентам, практикам освітянської галузі.

Організаційний комітет IV Міжнародної науково-практичної конференції «Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри» не завжди поділяє думку учасників конференції. У збірнику максимально точно збережена орфографія, пунктуація та стилістика, які були запропоновані учасниками конференції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції та наукові керівники студентів і аспірантів.

УДК 37.09-048.35:373.3/5(=1.23)(477)

© Колектив авторів, 2022

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

мовлення, а спеціально організоване навчальне діалогічне мовлення має великий вплив на розвиток мислення і зв'язного мовлення дитини [2].

Ми переконані, що навчальний діалог повинен відрізнятися толерантністю - не пасивним і неприродним підпорядкуванням думці вчителя чи однокласників, а активною моральною позицією і психологічною готовністю до терпимості та прийняття інших думок з метою досягнення взаєморозуміння і продуктивної діяльності, позитивної взаємодії між людьми. Це один із найважливіших напрямів освітньої діяльності сучасного вчителя початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біблер В. Культура. Діалог культур. К., 2018. 368 с.
2. Мартіна О. Діалогічне мовлення як засіб формування комунікативної компетентності учнів початкових класів. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2019. № 27. С. 375-380.
3. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Наказ Мінекономіки № 2736 від 23.12.2020 р. – <https://www.me.gov.ua/ascod/List?lang=uk-UA&id=d6a26174-d0fd-406b-9c30-7a4043f04eb5&tag=SistemaOblikuPublichnoiInformatsii&pageNumber=8&fCtx=inName&fSort=date&fSdir=desc>

Паска Андрій,
аспірант кафедри педагогіки та освітнього
менеджменту імені Богдана Ступарика,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ГІРСЬКИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Останнім часом спостерігається підвищена увага з боку як теоретиків, так і практиків до музейної педагогіки як ефективного напрямку формування національної свідомості, патріотизму, наукового світогляду студентської молоді. У закладах вищої освіти (ЗВО) України накопичено перспективний досвід діяльності наукових музеїв, які стали осередками навчальної та дослідницько-пошукової роботи. З метою формування музейної культури майбутніх педагогів широко використовуються і можливості державних та громадських регіональних музеїв – історико-краєзнавчих, літературних, природничих, педагогічних, меморіальних та ін.

Інноваційна освітня діяльність музеїв та використання музейної педагогіки в освітньому процесі ЗВО стали предметом дослідження науковців, серед яких Ю. Бойчук, Л. Гайда, О. Караманов, В. Ковтун, А. Королько, І. Медведєв, С. Муравська, Ю. Павленко, С. Посохов, Л. Прокопів, О. Соломченко, Я. Треф'як, Н. Філіпчук, І. Червінська та ін. Зокрема, дослідниця С. Муравська характеризує університетський музей як «соціокультурне явище, покликане транслювати духовний і культурний досвід спільноти навчального закладу [3, с. 36-37].

Розглянемо використання музейної педагогіки у процесі підготовки майбутніх вчителів гірських шкіл на прикладі ЗВО Івано-Франківської області. Провідним закладом підготовки педагогів для гірських регіонів Українських Карпат є Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (ПНУ). Тут функціонує декілька науково-пізнавальних музеїв, створених зусиллями викладачів і студентів, серед яких – народний музей освіти Прикарпаття, музей археології Прикарпаття, музей декоративно-прикладного мистецтва, музей природи, музей Юридичного інституту. Музей освіти Прикарпаття був відкритий у 1980 році до 40-річчя заснування Івано-Франківського педагогічного інституту. Він був одним із перших музеїв такого профілю в Україні. Значну роботу щодо організації музею та налагодження його діяльності здійснили викладачі-науковці історичного факультету: Б. Гаврилів, Ю. Угорчак, Я. Мельничук, І. Цепенда.

Експозиція музею складається з декількох розділів, що розкривають історію шкільництва й освіти Прикарпаття на різних етапах історичного розвитку. У фондах музею зберігається сотні документів, фотографій, книг та інших пам'яток історії розвитку освіти на Прикарпатті. Музейна експозиція знайомить відвідувачів з історією розвитку освіти на Прикарпатті від часів Київської Русі і Галицько-Волинського князівства до наших днів. На базі музею проводяться тематичні екскурсії для студентів та школярів науково-практичні конференції, виставки, зустрічі з відомими постатями. Молоде покоління завдяки знайомству з музейними артефактами має можливість краще зрозуміти історичний шлях національної освіти, її значення у розбудові Української держави.

У 2021 р. з участю науковців ПНУ ім. Василя Стефаника відбулася науково-практична конференція «Музей сьогодні: аспекти діяльності» на базі Івано-Франківського краєзнавчого музею. Вона розглянула стан музейної справи на Прикарпатті, перспективи її розвитку, сприяла налагодженню наукової комунікації між музеями ПНУ імені Василя Стефаника та Івано-Франківським краєзнавчим музеєм, Національним заповідником «Давній Галич», Бережанським краєзнавчим музеєм, Музеєм Марка Черемшини та ін.

Коломийський навчально-науковий інститут ПНУ ім. Василя Стефаника спільно з Національним музеєм народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського у 2022 р. започаткували серію «круглих столів» про перспективи розвитку національної культури, зокрема музейної справи, як складової національної безпеки. У них взяли активну участь освітяни, митці, науковці, просвітяни, студентська молодь, духовенство, представники влади.

Важливим було й те, що в роботі «круглих столів» брали участь представники української культури і науки, які внаслідок російської агресії покинули домівки і тимчасово оселилися на Прикарпатті.

Основи музеєзнавства та методики музейної роботи в гірських школах вивчаються студентами різних факультетів університету. Так, кафедрою історії України та методики викладання історії затверджено силабус навчальної дисципліни «Історичне краєзнавство, музеєзнавство», мета якої – засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів з організації історико-краєзнавчої і музейної роботи в школі, здійснення науково-педагогічних досліджень в галузі краєзнавства і музеєзнавства [1]. Науковцями кафедри туризмознавства і краєзнавства розроблено силабуси навчальних дисциплін «Основи музеєзнавства», «Організація музейної справи», «Організація виставкової діяльності», «Історико-культурна спадщина Карпатського Єврорегіону», «Організація екскурсійної діяльності», «Культурно-пізнавальний туризм» [2].

Заслуговує уваги досвід організації та функціонування музею Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв (КІПДМ). Цей ЗВО має давні мистецькі й освітні традиції, посідає помітне місце серед вищих художніх навчальних закладів України, виховує студентів на засадах гуцульського та українського національного мистецтва, адаптуючи традиції до вимог сучасних мистецьких процесів. Сьогодні це заклад вищої освіти третього рівня акредитації, який проводить підготовку фахівців за спеціальностями «Дизайн», «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», «Менеджмент соціокультурної діяльності». Музей КІПДМ, заснований мистецтвознавцем Олексієм Соломченком, має цінну колекцію гуцульських кахлів, виробів з металу, шкіри, дерева XIX – XXI ст. Сьогодні це своєрідний науково-пізнавальний центр, у якому зберігається мистецька спадщина кількох поколінь відомих майстрів народної творчості Гуцульщини, кращі дипломні роботи студентів з часу заснування навчального закладу.

Використання засобів музейної педагогіки в освітньому процесі сприяє формуванню у студентів культури сприйняття нового бачення на твори мистецтва, посилює схильність до креативності й асоціативності. Співробітники музею проводять бесіди, лекції, консультації для студентів і викладачів з питань народного мистецтва, аналізують творчість окремих майстрів на конкретних роботах, які знаходяться в експозиції. Вивчення музейних мистецьких артефактів допомагає формувати спостережливість, художньо-творчі здібності, професійне самовизначення студентів і є важливою умовою підготовки сучасних фахівців у галузі декоративно-прикладного мистецтва.

Багаті музейні традиції має один з найстаріших на Прикарпатті навчальних закладів - Коломийський педагогічний фаховий коледж. Тут функціонує три музеї: музей історії коледжу, музей коломиїської книги та музей української мови. Музей історії коледжу функціонує впродовж декількох десятиліть. Його експозиція розповідає про основні періоди становлення і

розвитку навчального закладу. Музей став центром національно-патріотичного виховання студентів. Важливою частиною експозиції музею став розділ «Викладачі та студенти училища – борці за волю України (1940-1950)». Музей долучився до репрезентації п'ятитомного дослідження етнографа і педагога В. Шухевича «Гуцульщина», яке у радянський період було під заборону.

Музейні традиції у коледжі продовжуються у наші дні. У 2018 р. на базі коледжу реалізовано великий громадський проект, результатом якого стало відкриття унікального на Прикарпатті музею коломиїської книги. Він покликаний прислужитися збереженню історичної пам'яті про минувшину Коломиїського краю та її відомих представників. Музей працює на громадських засадах, він організовує роботу у форматах бібліотеки, читальні та книгарні. Ведеться Книга відгуків та літопис музею, відкрито його сторінку у соціальній мережі Фейсбук. Заклад став об'єднаним центром для всіх, хто цікавиться історією та культурою Коломиїщини. Адже, у музеї представлено літературу, видану в Коломиї з 1864 р. до сьогодні, літературу про Коломию та Коломиїщину, а також літературу, видану мешканцями Коломиїського краю, у тому числі з діаспори.

Зусиллями науковців педагогічного коледжу, Коломиїського навчально-наукового інституту ПНУ ім. В. Стефаніка та товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка у 2019 р. засновано музей української мови. Одне з основних завдань музею – бути освітньо-культурним та науково-дослідницьким центром, пропагувати і популяризувати українську мову як єдину державну, сприяти розширенню сфер її застосування, опануванню нового правопису нашої мови. На полицях музею зберігаються сотні подарованих книг. Студенти, відвідуючи музей, мають змогу скористатися різноманітними словниками рідної мови, почитати про етапи її зародження, ознайомитися з творами, які стали справжнім надбанням для української нації [4] .

Таким чином, музейна педагогіка стала важливим засобом формування національної свідомості, наукового світогляду, духовних цінностей та сучасних професійних компетентностей у процесі підготовки майбутніх вчителів гірських закладів освіти Карпатського регіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кафедра історії України та методики викладання історії Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаніка. URL: <https://kiu.pnu.edu.ua> (дата звернення 17.11.2022)
2. Кафедра туризмознавства і краєзнавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаніка. URL: <https://ktk.pnu.edu.ua> (дата звернення 17.11.2022)
3. Муравська С. Музейні заклади у системі вищої освіти Західної України на тлі світових тенденцій. Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК. Львів, 2018. 244 с.
4. Пристач А. Є музей української мови. Вільний голос. 2019. № 26. С.1.